

RMDSZ: Törvény a nemzeti kisebbségekről és autonóm közösségekről. In: IV. évf. (1997) 1-2. sz.,
<http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/index.php?action=cimek&lapid=6&cikk=M970129.HTM>.

Bukarest, 1993. november 18./207 TERVEZET

Törvény a nemzeti kisebbségekről és autonóm közösségekről

Románia Parlamentje

elismerve, hogy a nemzeti, etnikai és nyelvi kisebbségek, amelyekhez román állampolgárságú személyek tartoznak és Románia területén számbeli kisebbségben vannak, önálló történelmi hagyományokkal, valamint etnikai, kulturális, vallási és nyelvi sajátosságokkal rendelkeznek;

tudomásul véve, hogy ezen közösségek fennmaradásának feltétele e hagyományok és sajátosságok megőrzése;

elismerve, hogy a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek jelentős mértékben hozzájárulnak az európai népek és nemzetek sokszínűségéhez, kulturális sokféleségéhez;

hirdetve a demokrácia és a humanizmus eszméi iránti elkötelezettséget, a népek és nemzetek közötti megértés és baráti együttműködés szándékát;

figyelembe véve, hogy a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek problémáinak megoldása a demokrácia, az igazságosság, a stabilitás és a béke alapvető tényezője;

meggyőződve arról, hogy a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek harmonikus együttélése a többségi nemzettel a belső és nemzetközi stabilitás alkotóeleme;

tudatában annak, hogy a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek és az ezekhez tartozó személyek jogainak védelme az emberi jogok nemzetközi védelmének alapvető alkotóeleme és mint ilyen a nemzetközi együttműködés egyik területe;

megerősítve, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozók egyéni jogait, valamint a kollektív identitáshoz való jogát az egyetemesen elismert emberi jogok részeként tiszteletben kell tartani és biztosítani kell egyéni és közösségi jogaik tényleges gyakorlását;

elfogadva, hogy a belső önrendelkezéshez, a saját intézményrendszerhez való jog minden önmagát autonóm közösségnek nyilvánító nemzeti kisebbséget megillet;

célként megfogalmazva a szubszidiaritás elve alapján az egész társadalomra kiterjedő demokrácia megteremtését és a jogállam felépítését;

vállalva az 1918. december 1-i Gyulafehérvári Kiáltványból, a Nemzetiségek Statútumára vonatkozó 86/1945-ös Törvényből, az ENSZ Alapokmányából, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatából, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányából, a Párizsi

Chartából, az Emberi Jogok Európai Egyezményéből, a Helyi Önkormányzat Európai Chartájából, az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Helsinkai Záródokumentumából, koppenhágai és genfi dokumentumaiból származó kötelezettségeket, valamint a Regionális és Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájában, az Európa Tanács 1134. (1990), 1177. (1992) és 1201. (1993) számú ajánlásaiban, valamint a 232. (1992), 273. (1993) számú határozataiban megfogalmazott állásfoglalásokat és az ENSZ-nek a Nemzeti vagy Etnikai, Vallási és Nyelvi Kisebbségekhez Tartozó Személyek Jogairól szóló 1992. decemberi Nyilatkozatát:

kinyilvánítja, hogy a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek sajátos egyéni és közösségi jogai alapvető szabadságjogok, amelyeket tiszteletben tart, és elismerésük biztosítására, érvényesítésük szabályozására a következő törvényt alkotja:

I. FEJEZET

Általános rendelkezések

1. szakasz

Jelen törvény a Románia területén számbeli kisebbségben élő nemzeti, etnikai és nyelvi kisebbségek, valamint a kisebbségekhez tartozó román állampolgárságú személyek sajátos jogait szabályozza.

Jelen törvény értelmében autonóm közösség az a nemzeti kisebbség, amely saját elhatározásából a belső önrendelkezés elve alapján gyakorolja jogait.

2. szakasz

A nemzeti önazonosság olyan alapvető emberi jog, amely egyéneket és közösségeket egyaránt megillet.

Bármely nemzeti kisebbség elidegeníthetetlen joga, hogy magát autonóm közösségként határozza meg.

A nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek a román nemzettel együtt politikai szubjektumként államalkotó tényezők.

Az autonóm közösségek elidegeníthetetlen joga a belső önrendelkezés, amely az autonómia különböző formáiban nyilvánul meg.

A magukat autonóm közösségként meghatározó nemzeti kisebbségeket megilleti a hozzájuk tartozó személyek egyéni kisebbségi jogain alapuló személyi autonómia, valamint a helyi öngazgatási és regionális autonómia.

3. szakasz

Az állam elismeri és garantálja valamennyi nemzeti kisebbség és autonóm közösség, annak etnikumai és tagjai számára a teljes és sérthetetlen egyenjogúságot, továbbá a nemzeti vagy etnikai identitás szabad kinyilvánításához való jogot és annak szabad gyakorlását a politikai, társadalmi, kulturális, gazdasági élet minden területén.

4. szakasz

A nemzeti kisebbségeknek és autonóm közösségeknek, etnikumaiknak és a hozzájuk tartozó személyeknek joguk van szabadon és zavartalanul élni szülőföldjükön, és ott létfeltételeik biztosításához, történelmileg kialakult települési és etnikai viszonyaik fenntartásához, anyanyelvük szabad használatához és vallásuk szabad gyakorlásához.

5. szakasz

A nemzeti kisebbségek jogosultak képviseltetni magukat a közhivatalokban és a bírói hatalomban.

A személyi autonómiával rendelkező közösséget öngazgatási és e körben sajátos döntési és végrehajtási jog illeti meg az oktatás, a kultúra, a közelet, a szociális tevékenység és a tájékoztatás terén.

6. szakasz

Azokban a közigazgatási egységekben, amelyekben az egy nemzeti kisebbséghez vagy autonóm közösséghez tartozó személyek többségben vannak, a helyi öngazgatási autonómiát és ezek társulásaiban a területi alapon működő regionális autonómiát gyakorolhatják.

Az első bekezdésben megjelölt esetekben az illető kisebbség hivatalos nyelvként is használhatja anyanyelvét.

7. szakasz

A közigazgatási egységek és a választókerületek határainak megvonásakor, a település- és gazdaságfejlesztési, valamint környezetvédelmi tervek kidolgozása és elfogadása során figyelembe kell venni a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek települési viszonyait, kapcsolatait, gazdasági érdekeit és kialakult hagyományait.

8. szakasz

Azokban a közigazgatási egységekben, amelyekben a nemzeti kisebbség és autonóm közösség a lakosság számához viszonyítva számbeli kisebbségben van, az önazonosságát érintő kérdésekben korlátozott vétőjog illeti meg.

9. szakasz

Az állam támogatja a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek, a hozzájuk tartozó személyek kapcsolatait azokkal az országokkal, amelyekhez őket etnikai, nyelvi, kulturális vagy vallási kötelékek fűzik.

10. szakasz

A nemzeti kisebbség és autonóm közösség vagy a hozzá tartozó személyek rágalmazása, hátrányos megkülönböztetése, valamint az ellenük irányuló gyűlöletre való felbujtás törvény által büntetendő.

Tilos a nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó személyek politikai, kulturális, nyelvi, szociális vagy gazdasági eszközökkel történő erőszakos asszimilálása. Tilos

életkörülményeik és létfeltételeik megnehezítése, munkahelyi vagy egyéb vonatkozású hátrányos megkülönböztetésük, illetve ilyen irányú szándék kinyilvánítása.

Tilos a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek által lakott területeken és közigazgatási egységekben az etnikai arányoknak a kisebbségekre nézve hátrányos megváltoztatása, továbbá az érintett közösségek egyetértése nélkül a közigazgatási határok és települési viszonyok módosítása, a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek erőszakos ki- és áttelepítése.

Ezek be nem tartása esetén a nemzeti kisebbségeknek, autonóm közösségeknek, valamint a hozzájuk tartozó személyeknek joguk van minden törvényes eszközt felhasználni egyéni és közösségi létük megőrzésére.

Tilos a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek kulturális objektumainak, történelmi műemlékeinek és emlékműveinek, hagyományos építészeti emlékeinek megrongálása, lerombolása, más módon való felszámolása, nemzeti jellegüktől való megfosztása.

11. szakasz

A kisebbségek közjogi alanyisággal rendelkező intézményeit az állam anyagilag támogatja.

A kisebbségi intézmények és szervezetek anyagi forrásai:

- a - állami költségvetés;
- b - saját bevételek;
- c - alapítványi támogatás;
- d - hazai és külföldi szervezetektől kapott támogatás;
- e - adományok;
- f - más, jogszabályba nem ütköző források.

12. szakasz

A kisebbségi intézményeket és szervezeteket anyagilag külföldi szervezetek, alapítványok és magánszemélyek is támogathatják.

A nonprofit céllal nyújtott adományok vámmentességet élveznek.

II. FEJEZET

A nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek általános jogai

A. Egyéni kisebbségi jogok

13. szakasz

Valamely nemzeti kisebbséghez való tartozás az egyén szabad döntésén alapul.

A nemzeti öazonossághoz való jog és bármilyen kisebbséghez tartozás vállalása és kinyilvánítása nem zárja ki a kettős vagy többes kötődést.

E hovatartozás vállalása vagy az arról való lemondás semmiféle hátrányt nem vonhat maga után.

14. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozó bármely személynek joga, hogy kisebbséghez tartozását az országos népszámlálás alkalmával titkosan és nevének nyilvánosságra hozatala nélkül megvallhassa.

15. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozó személynek joga van szabadon kinyilvánítani, megőrizni és fejleszteni etnikai, nyelvi, kulturális és vallási öazonosságát, és akarata ellenére nem vethető alá semmiféle asszimilációs kísérletnek.

16. szakasz

Tilos bármely személy valamely nemzeti kisebbséghez való tartozását névelemzéssel vagy más módszerrel megkérdőjelezni, illetve befolyásolni, hogy önként vállalt hovatartozását megváltoztassa.

17. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozó személynek joga van a törvény előtti egyenlőséghez és az egyenlő bánásmódhoz politikai, gazdasági, szociális és kulturális téren, valamint a közélet minden más területén.

18. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozó személy joga:

a - az anyanyelv szabad használata a magán- és a közéletben, a közigazgatásban, a bíróságon;

b - saját egyesületekben, szervezetekben, tudományos, kulturális, egyházi intézményekben, politikai pártokban való részvétel és azok fenntartása;

c - saját oktatási rendszerben való részvétel;

d - az anyanyelvű oktatást szolgáló intézmények létrehozása az oktatás minden szintjén;

e - anyanyelvének, történelmének, kultúrájának, hagyományainak megismerése, ápolása, gyarapítása és továbbadása;

f - vallása gyakorlása, beleértve a vallási kegytárgyak beszerzését, birtoklását és használatát, valamint az anyanyelven való tanulást a felekezeti iskolákban is;

g - az anyanyelven való szabad véleménynyilvánítás, tájékozódás, tájékoztatás és információcsere;

h - saját társaságokat létrehozni, nemkormányzati nemzetközi szervezetek tevékenységében részt venni;

i - egyenlő feltételek között hozzájutni munkahelyhez, közhivatali állásokhoz;

j - kisebbségi voltával kapcsolatos személyi adatainak védelme.

19. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozó személynek joga van család- és utónevének anyanyelvre szabályai szerinti anyakönyveztetéséhez és annak hivatalos okmányokban való feltüntetéséhez, gyermeke utónevének szabad megválasztásához.

20. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozó személyek joga, hogy anyanyelvükön is feltüntessék a cégtáblák szövegét, a feliratokat és a nyilvánosságnak szánt egyéb tájékoztatást.

21. szakasz

A nemzeti kisebbséghez tartozó személyeknek joguk van a családra vonatkozó hagyományaik és családi kapcsolataik ápolásához, családi ünnepeik anyanyelven történő megtartásához és az ezekhez kapcsolódó egyházi és polgári szertartások anyanyelven való lebonyolításához.

B. Közösségi jogok

22. szakasz

A kisebbségi önazonosság megőrzése, ápolása, fejlesztése és átörökítése elidegeníthetetlen közösségi jog.

A törvény elismeri és védi a nemzeti kisebbségeknek és autonóm közösségeknek mint politikai szubjektumoknak történelmi, területi, települési, kulturális, nyelvi, vallási és etnikai hagyományait.

23. szakasz

A nemzeti kisebbségeknek és autonóm közösségeknek joguk van:

a - szabadon gyakorolni, fejleszteni, megőrizni hagyományaikat és meghatározni kulturális, nyelvi, vallási identitásukat;

b - kinyilvánítani önálló jogi és politikai alanyiségüket;

c - a belső önrendelkezéshez;

d - önazonosságuk szabad érvényesítéséhez a történelmi és területi sajátosságaiknak, hagyományuknak megfelelő autonómiák révén;

e - hogy az általuk lakott településeken, ahol a hozzájuk tartozó személyek a lakosság számának legalább 10 százalékát teszik ki, anyanyelvükön tüntessék fel a helységneveket, az utcák, terek, intézmények és közületek nevét;

f - hogy az állam területi integritásának tiszteletben tartásával, szabadon és akadálymentesen kapcsolatokat tartsanak azokkal az országokkal, amelyekhez őket etnikai, nyelvi, kulturális vagy vallási kötelékek fűzik;

g - hogy a közszolgálati rádió és televízió biztosítsa a nemzetiségi műsorok rendszeres készítését és sugárzását;

h - közösségi jogaik megsértése esetén bármely legitim szervezetük révén is tényleges jogorvoslásért az állami szervekhez, illetve nemzetközi szervezetekhez és intézményekhez folyamodni.

24. szakasz

Az állami költségvetés biztosítja a pénzügyi feltételeket a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek saját országos nevelési, oktatási, kulturális, tudományos intézményhálózatának kialakításához és működtetéséhez, valamint műemlékeinek karbantartásához és azok eredeti állagának megőrzéséhez.

25. szakasz

A nemzeti kisebbségeknek és autonóm közösségeknek joguk van rendezvényeik és ünnepeik zavartalan megtartásához, építészeti, kulturális és vallási emlékeik, hagyományaik megőrzéséhez, ápolásához, átörökítéséhez, nemzeti jelképeik használatához.

A nemzeti kisebbségeknek és autonóm közösségeknek jogukban áll saját vallásuk hagyományai szerint megválasztani a hivatalos munkaszüneti napnak minősülő egyházi ünnepek dátumát.

C. Nyelvhasználat

(1) Oktatásban

26. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó személyeknek joguk van ahhoz, hogy anyanyelvükön tanuljanak, anyanyelvű állami intézményekben oktatásban és képzésben részesüljenek az oktatás valamennyi szintjén.

A természetes személyeknek, egyházaknak, szervezeteknek és társaságoknak joguk van ahhoz, hogy felekezeti és magántanintézeteket létesítsenek és tartsanak fenn.

27. szakasz

Az állam garantálja:

a - az anyanyelvű óvodai oktatást, igények szerint önálló óvodákban vagy óvodai csoportokban;

b - az anyanyelvű elemi iskolai oktatást, igények szerint önálló iskolákban, iskolai tagozatokon, osztályokban vagy csoportokban;

c - az anyanyelvű középiskolai (líceumi) oktatást, igények szerint önálló iskolákban, tagozatokon, iskolai osztályokban vagy csoportokban;

d - az anyanyelvű szakiskolai oktatást, igények szerint önálló iskolákban, iskolai tagozatokon, osztályokban vagy csoportokban;

e - az anyanyelvű egyetemi, főiskolai, szakkollégiumi oktatást, igények szerint önálló egyetemeken, főiskolákon, szakkollégiumokban, egyetemi karokon, tagozatokon, évfolyamokon vagy felsőoktatási csoportokban;

f - az anyanyelvű posztgraduális oktatást;

g - a didaktikai fokozatok és különböző tudományos címek anyanyelven való megszerzésének lehetőségét.

28. szakasz

Ha valamely helységben nincs meg a tanügyi törvény által kért minimális tanulósám ahhoz, hogy osztály vagy csoport indulhasson, akkor a nemzeti kisebbségi tanulók esetében ugyanaz az eljárás követendő, amelyet a létszám alatti román tanulók esetében alkalmaznak a nemzeti kisebbségek által lakott helységekből. Ez a minimális szám az elemi és gimnáziumi oktatásban nem lehet nagyobb, mint 4, a líceumokban és főiskolákon pedig 7.

29. szakasz

A kisebbségi állami és felekezeti oktatást az állam és részarányosan a helyi közigazgatási hatóságok finanszírozzák, a magántanintézményeket pedig támogatják.

30. szakasz

a) Azon közigazgatási egységekből, amelyekben valamely nemzeti kisebbség és autonóm közösség legalább 30%-os részarányt képvisel, az állam köteles biztosítani a többségi nemzet számára az illető nemzeti kisebbség és autonóm közösség nyelvének és kultúrájának megismerési lehetőségét.

b) A nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek oktatási-nevelési intézményeiben biztosítani kell a kisebbségi népismeret, a nemzeti kisebbség és autonóm közösség, valamint az anyanemzet történelmének tanítását, kulturális hagyományainak, értékeinek megismerését.

31. szakasz

A nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvű oktatásához szükséges pedagógusok képzési feltételeinek megteremtésében az állam feladata az anyagi és infrastrukturális háttér biztosítása.

32. szakasz

Az állam támogatja azoknak a más országokból érkező oktatóknak a romániai vendégtanári alkalmazását, akik a nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó személyek oktatását vállalják.

Az állam elismeri a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek tagjainak külföldi tanintézményekben szerzett diplomáját, a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek legitim képviselői és a Tanügyminisztérium által közösen szabályozott módon.

A kisebbségi oktatási intézményeknek biztosítaniuk kell a román nyelv elsajátításának lehetőségét.

33. szakasz

A nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek oktatási-nevelési intézményeinek ellenőrzésére, felügyeletére létrehozzák az állami és a helyi közigazgatási hatóságok által fenntartott kisebbségi tanfelügyelőségeket, illetve a tanfelügyelőségek keretében a kisebbségi igazgatóságokat, valamint, amennyiben a hálózat nagysága ezt szükségessé teszi, a szakminisztériumon belül autonóm igazgatóságot vagy államtitkárságot.

(2) Közművelődésben

34. szakasz

Az állam támogatja:

a - a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvének használatát a közművelődésben;

b - anyanyelvű alkotások létrehozását, az anyanyelvű műbírálatot, kutatást és szakirodalmat és az ezekhez való hozzájutást;

c - fordítás, szinkronizálás, feliratozás révén más nyelveken létrehozott alkotásokhoz anyanyelven való hozzájutást;

d - a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvének és kultúrájának ismertetését és megismerését;

e - a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek által is lakott területeken, amennyiben önálló intézmények létrehozására nincs lehetőség, a létező közművelődési intézményekben olyan személyek alkalmazását is, akiknek feladata a kisebbségek anyanyelvi közművelődésével foglalkozni;

f - a műszaki ismeretek kisebbségi nyelven történő terjesztését;

g - a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvű irodalommal való ellátását, kisebbségi könyvtári rendszer létrehozását.

35. szakasz

A kisebbségi szervezetek tudományos és közművelődési tevékenységet is folytathatnak, és e célból intézményeket hozhatnak létre, amelyek nemzetközi kapcsolatokat tarthatnak fenn.

36. szakasz

Az állam támogatja:

a - a kisebbségi kultúrák tárgyi emlékeinek feltárását, gyűjtését, közgyűjtemények alapítását, gyarapítását;

b - a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek könyvkiadását és időszak kiadványainak megjelentetését;

c - színházak és más művelődési intézmények fenntartását.

Az állam biztosítja a közérdekű közleményeknek a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvén történő ismertetését.

(3) Parlamentben és közigazgatásban

37. szakasz

A Parlamentben különleges alkalmakkor a nemzeti kisebbséghez és autonóm közösséghez tartozó, választott képviselő az anyanyelvét is használhatja. A felszólalás megtartásáról fordítás biztosítása végett a Parlamentet előzetesen tájékoztatni kell.

38. szakasz

Azok a helyi közigazgatási egységek, amelyekben egy nemzeti kisebbséghez, illetve autonóm közösséghez tartozó személyek a lakosság számának kisebbségeként legalább 10 százalékát teszik ki, két- vagy többnyelvűek; ezekben az illető nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó személyek anyanyelvük használatára szóban és írásban egyaránt jogosultak.

Az előző bekezdésben leírt esetben a helyi tanácsban a tanácsos az anyanyelvét is használhatja; ilyen esetben az ülés jegyzőkönyvéhez a felszólalás román nyelvű szövegét is csatolják.

A nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvének a helyi és a regionális közigazgatásban való akadálytalan használatáért az illetékes helyi és regionális adminisztrációban és hivatalokban a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvét ismerő, illetve e kisebbségekhez és közösségekhez tartozó személyeket is kell kinevezni vagy alkalmazni.

A két- vagy többnyelvű helyi közigazgatási egységekben a közösségi képviseletek igényeinek megfelelően a helyi közigazgatási hatóság köteles:

a - az illető nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek nyelvén is feltüntetni a helységneveket, az utcák, terek nevét;

b - rendeleteit és közleményeit az illető nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvén is közzétenni;

c - a közigazgatási eljárás során használt nyomtatványokat az illető nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek nyelvén is kiadni;

A két- vagy többnyelvű helyi közigazgatási egységekben, a közösségi képviselők igényeinek megfelelően, az illetékes hatóságok kötelesek a hozzájuk tartozó intézmények és közületek nevét az illető kisebbségek és autonóm közösségek nyelvén is feltüntetni.

A költségek az illetékes hatóságokat terhelik.

39. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó személyeknek joguk van ahhoz, hogy egyenlő feltételek mellett alkalmazzák őket a közhivatalokban és a közszolgálatban.

40. szakasz

A két- vagy többnyelvű közigazgatási egységekben:

a - a közigazgatási hatóságok az illető nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvét is használják;

b - a közigazgatási dokumentumokat e nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvén is, illetve két- vagy többnyelvű kiadványok formájában terjesztik;

c - a közigazgatási hatóság köteles a jogi dokumentumokat az illető nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvén is közreadni.

41. szakasz

Azokban a helyi közigazgatási egységekben, ahol a nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó személyek a lakosság számához viszonyítva egyszerű többségben vannak, a törvény előírja a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvének használatát is:

a - a regionális vagy helyi hatóságok munkájában;

b - szóban és írásban a helyi hatóságokkal való kapcsolatukban;

c - a regionális és helyi hatóságok hivatalos közleményeinek megfogalmazásakor és nyilvánosságra hozatalakor.

(4) Hadseregben

42. szakasz

A hadseregben a nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó, szolgálatot teljesítő személyek magánbeszélgetéseikben és magánlevelezésükben szabadon használhatják anyanyelvüket.

(5) Igazságszolgáltatásban

43. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó személyek jogosultak anyanyelvük használatára az igazságügyi szervek előtt.

44. szakasz

Az állam megteremti a feltételeket a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvének használatára az igazságszolgáltatásban.

A nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó személyek szabadon használhatják anyanyelvüket a büntető, polgári és közigazgatási eljárás során.

A nemzeti kisebbségekhez és autonóm közösségekhez tartozó személyeknek joguk van arra, hogy:

a - az eljárás során az anyanyelvükön megfogalmazott iratokat a hatóság teljes értékűnek fogadja el;

b - az eljárással kapcsolatos minden iratot anyanyelvükön megismerjének;

c - az eljárás során tolmácsot vegyenek igénybe.

A tolmács igénybevételével kapcsolatos és a fordítás során felmerült költségeket az állam fedezi.

Amennyiben a feltételek adottak, az eljárást a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek nyelvén kell lefolytatni, ha:

a - a büntető eljárás során a terhelt kérelmezi;

b - a polgári eljárás során a felek kérelmezik;

c - a közigazgatási eljárás során a felek kérelmezik;

Az eljárás összes iratait román nyelven, illetve az eljárásban érintett személy anyanyelvén rögzíteni kell.

45. szakasz

Az állam garantálja, hogy kérésre a törvények, kormányhatározatok, kormányrendeletek a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvén is megjelenjenek.

(6) Orvosi ellátásban

46. szakasz

A két- vagy többnyelvű helyi közigazgatási egységekben az ott élő nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek tagjainak joguk van az anyanyelvű orvosi ellátáshoz.

Az illető közigazgatási egységben az illetékes egészségügyi szervek kötelesek a klinikákon, valamint a kórházakban, nyugdíjasházakban, életkori vagy egyéb okokból gondozásra szorulóknak otthonaiban megfelelő számban olyan orvosokat és személyzetet is alkalmazni, akik ismerik és használják az illető nemzeti kisebbség és autonóm közösség anyanyelvét, illetve ahhoz tartoznak.

Ha az illetékes egészségügyi szervek úgy döntenek, vagy ha a személyi feltételek e döntés nélkül is adottak, az 1. és a 2. bekezdés rendelkezései olyan helyi közigazgatási egységekben is alkalmazhatók, ahol valamely nemzeti kisebbség és autonóm közösség ott élő tagjainak számaránya nem éri el a 10 százalékot.

(7) Tájékoztatásban

47. szakasz

Az illetékes közigazgatási hatóságok a tájékoztatás függetlenségét tiszteletben tartva:

- a - lehetővé teszik az arányos nemzetiségi adásidő fenntartását a közszolgálati rádióban és televízióban;
- b - elősegítik a nemzetiségi helyi rádióadók és televíziócsatornák létesítését és működését;
- c - támogatják a kisebbségi audiovizuális műsorok készítését.

48. szakasz

Az állam elősegíti azon országok rádió- és televízióadásainak közvetlen vételét, amelyek a nemzeti kisebbségek nyelvén sugároznak, és azoknak az audiovizuális adóknak a működését, amelyek az azonos anyanyelvű régiók felé sugároznak.

(8) Gazdasági és társadalmi életben

49. szakasz

A törvény biztosítja:

- a - a nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvének a gazdasági és társadalmi életben való zavartalan használatát;
- b - a kisebbségi nyelv használatát a gazdasági és társadalmi élettel kapcsolatos okmányokban, különösen a munkaszerződésekben és az olyan technikai okmányokban, amelyek bizonyos termékek vagy létesítmények használatára vonatkozó utasításokat tartalmaznak.

50. szakasz

A két- vagy többnyelvű közigazgatási egységekben az állam garantálja, hogy a gazdasági és a társadalmi életben működő ellenőrző szervek a szervezett ellenőrzések során használják az illető nemzeti kisebbségek és autonóm közösségek anyanyelvét.

D. Személyi autonómia

51. szakasz

A magukat autonóm közösségként meghatározó nemzeti kisebbségeknek joguk van a személyi autonómiához.

52. szakasz

A személyi autonómia keretében a közösséget öngazgatási és végrehajtási jog illeti meg az oktatás, a kultúra, a társadalmi és szociális tevékenység és a tájékoztatás terén.

Az autonóm közösség saját testületeit és tisztségviselőit szabad és időszakos választásokon választja meg.

53. szakasz

A személyi autonómiával rendelkező autonóm közösség kidolgozza önkormányzatára vonatkozó törvényerejű Statútumát.

E. Sajátos státusú helyi önkormányzatok

54. szakasz

Azok a közigazgatási egységek, ahol valamely nemzeti kisebbség és autonóm közösség a lakosság számához viszonyítva számbeli többségben van, a helyi öngazgatási autonómia alapján törvényben szabályozottan sajátos státust kaphatnak, és hivatalos nyelvként az illető nemzeti kisebbség és autonóm közösség anyanyelvét is használhatják.

55. szakasz

A sajátos státusú önkormányzatokban a román nemzethez tartozó személyek, illetve a más kisebbségekhez tartozó személyek részvételének lehetőségét biztosítani kell.

56. szakasz

A sajátos státusú önkormányzatok hatáskörére a helyi önkormányzatok Európai Chartájának rendelkezései az irányadók.

F. Regionális autonómia

57. szakasz

A sajátos státusú önkormányzatok társulása a helyi öngazgatási autonómia alapján biztosított.

58. szakasz

A regionális autonómia alapján létrejött önkormányzati társulásokban az autonóm közösség hivatalos nyelvként anyanyelvét is használhatja.

59. szakasz

A regionális autonómiát gyakorló autonóm közösség maga határozza meg önkormányzatának szervezeti és működési szabályzatát.

III. FEJEZET

Záró rendelkezések

60. szakasz

A romániai nemzeti kisebbségek intézményeitől, szervezeteitől, egyesületeitől vagy ezek jogelődjeitől és felekezeteitől 1945 után magántulajdont megsértő törvények révén, illetve erőszakkal, törvénytelenül állami vagy szövetkezeti tulajdonba juttatott ingatlanokat, műkincseket, könyvtárakat, levéltárakat és egyéb javakat természetben, vagy amennyiben ez nem lehetséges, ellenértéküket pénzben vissza kell juttatni a jogos tulajdonosnak vagy a jogutódoknak.

61. szakasz

Egy éven belül kötelező a hatályos jogrendet jelen törvény rendelkezéseinek megfelelően módosítani.

62. szakasz

Az állam garantálja a jogszabályokban a kisebbségekre hátrányos rendelkezések módosítását vagy hatályon kívül helyezését.

63. szakasz

Jelen törvény érvénybe lépésekor minden ezzel ellentétes rendelkezés hatályát veszti.

* * *

Jelen tervezetet az RMDSZ Szövetségi Képviselőinek Tanácsa 1993. november 14-én Marosvásárhelyen elfogadta, és a megbízott szakértői csoport véglegesítette.

Markó Béla
szövetségi elnök

Takács Csaba
ügyvezető elnök